

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:481

av **Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)**

Kombinatorers villkor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning och ta fram förslag på hur socialförsäkringssystemet kan möta de förändrade förutsättningarna på arbetsmarknaden med allt fler kombinatorer och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Vi ser och har under en tid sett en arbetsmarknad i förändring där allt fler arbetstagare hänvisas till tillfälliga anställningar, korta kontrakt och kombinationer av eget företagande, frivilligt eller inte, ihop med deltidsanställningar. Med begreppet kombinatorer avses personer som växlar mellan att vara företagare och anställd. Vissa branscher, såsom media, kultur, restaurang, it men också skogs- och jordbruk sticker ut med en hög andel kombinatorer. Dagens trygghetssystem i form av socialförsäkringssystemet har inte i tillräcklig utsträckning följt med utvecklingen på arbetsmarknaden vilket Vänsterpartiet anser är problematiskt. I dag använder allt fler arbetsgivare det som brukar kallas för atypiska anlitandeformer för att täcka delar av sitt arbetskraftsbehov och allt fler arbetar alltså som egenföretagare och uppdragstagare och har olika typer av tidsbegränsade anställningar snarare än tillsvidareanställningar. Grundbulten i dagens regelverk är att det är anpassat för en arbetsmarknad som huvudsakligen består av tillsvidareanställningar, vilket är långt från hur verkligheten ser ut nu. Egenföretagare, kombinatorer och personer med tidsbegränsade anställningar – särskilt de som kontinuerligt försörjer sig på tidsbegränsade anställningar hos olika arbetsgivare – har alldeles för dåligt ekonomiskt skydd när de inte kan arbeta p.g.a. sjukdom. Sjukförsäkringen fungerar alltså olika bra för olika människor beroende på deras ställning på arbetsmarknaden. Generellt fungerar trygghetssystemen bättre för de som har tillsvidareanställningar medan tryggheten inte på samma sätt är säkrad för de med andra anställningsformer såsom egenföretagare, kombinatorer och den stora grupp människor som tvingas försörja sig på tidsbegränsade anställningar hos olika

arbetsgivare. Regelverket är också mer komplicerat och otydligt för de här grupperna. Det är dessvärre också lätt att halka ur systemen och förlora sitt skydd.

Egenföretagarna har blivit fler de senaste tjugo åren. Det finns i dag ungefär 600 000 bolag utan anställda i Sverige. Det är en fördubbling på 15 år. År 2012 uppgick andelen kombinatorer till 4,8 procent av alla förvärvsarbetande individer mellan 20 och 64 år på den svenska arbetsmarknaden.

De personer som är tidsbegränsat anställda och egenföretagare säger sig uppleva betydligt mindre trygghet från sjukförsäkringen än de personer som har tillsvidareanställningar. Fackförbundet TCO uppger i sin rapport *Brister i tryggheten vid sjukdom* på den moderna arbetsmarknaden att var tredje anställd med tidsbegränsad anställning tror att de skulle behöva låna pengar för att klara sitt uppehälle om de skulle råka ut för långvarig sjukdom. Motsvarande siffra hos tillsvidareanställda är var tionde. Vidare upplever både anställda och egenföretagare större osäkerhet beträffande huruvida sjukförsäkringen förmår ge den ekonomiska trygghet som efterfrågas vid långvarig sjukdom.

Kombinatorers otrygga villkor

I takt med att arbetsmarknaden förändrats har tryggheten vid eventuell sjukdom urholkats för de stora grupper av människor som tvingats till otrygga anställningar och ett kombinatorsskap. Regelverket för socialförsäkringarna är komplicerat och otydligt för dessa arbetstagare vilket gör att det är svårt att på förhand veta vilken ersättning man kommer att få. Genom att försäkringsskyddet i socialförsäkringarna är beroende av arbetsinkomster finns det vissa grupper som saknar eller har en svag ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet, framför allt vissa studerande, egenföretagare som startar ett företag och personer som kombinerar förvärvsarbete med exempelvis företagande. Standardtryggheten och förutsägbarheten brister för både arbetstagare med tidsbegränsade anställningar och för personer som kombinerar tidsbegränsade anställningar och företagande. Som det ser ut nu är alltså reglerna i sjukförsäkringen olika beroende på om du är anställd eller om du är arbetslös. Huruvida en person bedöms vara arbetslös eller ej påverkar således i hög utsträckning rätten till sjukpenning och ersättningsnivån på sjukpenningen. Inspektionen för socialförsäkringar, ISF, visar i sin rapport *Tidsbegränsade anställningar och sjukförsäkringen* att det inte alltid är tydligt när personer med tidsbegränsade anställningar ska betraktas som arbetslösa respektive anställda.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (PSFU) uppmärksammar i sitt slutbetänkande att det finns grupper på arbetsmarknaden som inte får samma trygghet som andra genom socialförsäkringarna och som har svårt att i förväg veta vilken ersättning de ska få: ”Standardtryggheten och förutsebarheten brister för arbetstagare med tidsbegränsade anställningar och för personer som kombinerar tidsbegränsade anställningar och företagande.” Dessutom konstateras att det är svårt att förutse den sjukpenninggrundande inkomsten för tidsbegränsat anställda, eftersom den utgår från inkomstens varaktighet under sex månader framåt i tiden eller från inkomst som är årligen återkommande.

Det finns dessvärre ingen anledning att tro att förekomsten av tillfälliga och tidsbegränsade anställningar som tvingar människor att kombinera dessa osäkra villkor

med t.ex. frilansande eller konsultande eller ofrivilliga egenanställningar kommer att minska. I dag är 16 procent av alla anställda i Sverige anställda på tidsbegränsade anställningar. Vänsterpartiets uppfattning är att sjukförsäkringssystemet ska vara generellt och ge ett fullgott skydd, dvs. vara utformat på ett sådant sätt som gör att det fungerar för alla på arbetsmarknaden, oaktat anställningsform. Det innebär att det bör vara klart och tydligt vilka regler som gäller. Vänsterpartiet anser att så många som möjligt ska omfattas av tryggheten via sjukförsäkringen och därför bör sjukförsäkringens regelverk förbättras på en rad områden. Sjukförsäkringen behöver ändras för att fungera bättre och ge ökad trygghet på en arbetsmarknad med allt större inslag av korta jobb och osäkra anställnings- och anlitandeformer. Arbetsmarknadens ändrade karaktär behöver speglas i de trygghetssystem som finns. Mot bakgrund av det bör regeringen tillsätta en utredning för att utreda och lämna förslag på hur socialförsäkringssystemet kan möta de förändrade förutsättningarna på arbetsmarknaden med allt fler kombinatorer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Wiwi-Anne Johansson (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Daniel Sestrajcic (V)

Ali Esbati (V)

Daniel Riazat (V)